

4. Palamar S. P. Formuvannya literaturnoyi kompetentnosti v uchniv osnovnoyi shkoly` zasobamy` informacijnno-komunikacijny`x texnologij / S. P. Palamar // Pedagogichna osvita: teoriya i prakty`ka : zbirny`k nauk. pracz`. – 2017. – 278 s.

5. Omel'chenko L. M. Proektuvannya zanyat` iz vy`kory`stannyam komp'yuterny`x texnologij u procesi navchannya / L. Omel'chenko // Problemy` inzhenerno-pedagogichnoyi osvity` : zbirny`k naukovy`x pracz`. Vy`pusk 30–31. – Xarkiv : Ukrayins`ka inzhenerno-pedagogichna akademiya (UIPA), 2011. – 313 s.

6. Kondratyuk S. G. Metody`ka organizaciyi spry`jmannya epichnogo tvoru uchnyamy` 5–6-x klasiv na urokax ukrayins`koyi literatury` / S. G. Kondratyuk // Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal, 03 (03), pp. 126–137. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: http://sp-sciences.io.ua/s941035/kondratiuk_svitlana_2014_methods_of_perception_of_epic_work_by_students_5-6_classes_at_ukrainian_literature_lessons_social_and_human_sciences_polishukrainian_scientific_journal_03_03_pp_126-137. – Nazva z ekranu. – Data zvernennya: 24.04.2018.

7. Kademiya M. Yu. Informacijnno-komunikacijni texnologiyi v navchal`nomu procesi : navchal`ny`j posibny`k / M. Yu. Kademiya, I. Yu. Shaxina. – Vinny`cya : TOV «Planer». – 2011. – 220 s.

Отримано редакцією 11.05.2018 р.

УДК 378.147

DOI 10.31376/2410-0897-2018-1-37-180-186

Олександр Леонідович Шумський,
кандидат педагогічних наук, докторант
Запорізького національного університету,
e-mail: oll123@meta.ua

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ ЛІНГВОСАМООСВІТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті обґрунтовано важливість неперервної лінгвістичної самоосвіти для сучасного вчителя іноземних мов. Доведено, що трансформація особистості студента з керованого об'єкта навчання в суб'єкт управління власною лінгвосамоосвітньою діяльністю найефективніше відбувається в процесі проектування індивідуальної лінгвосамоосвітньої траєкторії. Розкрито сутність індивідуального освітнього маршруту як початкового етапу побудови лінгвосамоосвітньої траєкторії. Проаналізовано підходи і механізми розроблення індивідуальної лінгвосамоосвітньої траєкторії. Визначено, що в процесі розроблення і реалізації означеної траєкторії завдання педагога полягає у створенні умов для самоуправління студентами своєю лінгвосамоосвітньою діяльністю.

Ключові слова: лінгвосамоосвіта, індивідуальний маршрут, індивідуальна траєкторія, самоуправління, мовне портфоліо.

Постановка проблеми. Динамізм сучасної цивілізації, посилення ролі особистості в суспільстві, зростання її потреб, гуманізація та демократизація всіх сфер життя, інтелектуалізація праці, швидка зміна техніки й технологій передбачає заміну парадигми «освіта на все життя» на формулу «освіта через усе життя» з метою «усунення функціональної неграмотності, тобто неспроможності працівника або громадянина ефективно виконувати свої професійні або соціальні функції, незважаючи на одержану освіту» [1, с. 22]. У цьому зв'язку актуалізується проблема підготовки фахівців, здатних до самостійного задоволення своїх освітніх потреб шляхом самоосвіти, а для вчителя іноземних мов – лінгвістичної самоосвіти, яка реалізується за рахунок власної активності людини, соціальної мобільності, творчої активності в умовах неперервного оновлення професійної діяльності. Дієвим інструментом лінгвосамоосвітньої діяльності майбутнього фахівця і способом формування його суб'єктності є побудова та реалізація індивідуальної лінгвосамоосвітньої траєкторії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних авторів розглядалися різні аспекти проблеми індивідуальних освітніх траєкторій, зокрема: їх роль та місце в процесі професійної підготовки студентів (Т. Коростіянець), основи проектування (О. Дубасенюк) та особливості створення (О. Жерновникова, Я. Сухенко), управління процесом вибудовування індивідуальних освітніх траєкторій (А. Walther, М. Parreira do Amaral, М. Cusonato).

Мета статті – схарактеризувати особливості та основні аспекти розроблення індивідуальної траєкторії лінгвосамоосвітньої діяльності майбутніх учителів іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. Особливої актуальності проблема систематичного збагачення й оновлення знань і фахових умінь з метою постійного підвищення якості виконання своїх функціональних

обов'язків набуває в житті сучасного вчителя іноземних мов, специфіка педагогічної діяльності якого неможлива без неперервної лінгвістичної самоосвіти, яку ми розуміємо як практико-орієнтовану іншомовну самоосвіту, спрямовану на самостійне підтримання й підвищення належного рівня володіння іноземною мовою для постійного вдосконалення професійної діяльності.

Загальновідомо, що в сучасному інформаційному суспільстві традиційна модель навчання іноземної мови, коли знання безпосередньо передаються від одного суб'єкта до іншого, визнається застарілою. Сьогодні доцільно застосовувати модель навчання, за якої студент самостійно обробляє інформацію, перетворює її у знання та конструює їх на основі вже наявних. Тому процес формування готовності до лінгвосамоосвіти передбачає накопичення та вдосконалення студентами досвіду автономної лінгвосамоосвітньої діяльності, який пов'язаний з активним опануванням таких важливих для лінгвосамоосвіти функцій, як:

– цілепокладання (вміння самостійно ставити перед собою проміжні та кінцеві цілі лінгвосамоосвіти й установлювати часові рамки, щоб контролювати і, за необхідності, корегувати темп та ефективність просування до мети);

– планування (вміння прив'язувати мету до кінцевого терміну її реалізації, а також до тих проміжних строків, коли студент зможе перевірити, наскільки він просунувся на шляху до поставленої мети, здійснити аналіз ситуації та всіх чинників, що сприяють або перешкоджають досягненню даних цілей, скласти список можливих варіантів утілення цілей, накреслити конкретний поетапний план дій для досягнення поставлених цілей з установкою часових меж і методик контролю досягнень; уміння враховувати й долати можливі ускладнення під час здійснення лінгвосамоосвітньої діяльності);

– рефлексія і самооцінка власної лінгвосамоосвітньої діяльності та її результатів (постійний аналіз своєї діяльності з метою виявлення тих елементів, які потребують удосконалення; самоаналіз, самозвіт за результатами зробленого за день, тиждень, місяць, рік з точки зору просування в саморозвитку).

Таким чином, має місце поступовий перехід з рівня управління на рівень самоуправління у вигляді поступового зниження керівної ролі педагога, коли особистий досвід студента стає компонентом його лінгвосамоосвіти, а її зміст створюється в процесі лінгвосамоосвітньої діяльності.

Трансформація особистості студента з керованого об'єкта навчання в суб'єкт управління власною лінгвосамоосвітньою діяльністю найефективніше відбувається в ході проектування індивідуальної лінгвосамоосвітньої траєкторії як структурованої програми дій студента на фіксованому етапі його самонавчання. Початковим етапом побудови означеної траєкторії має бути розроблення індивідуального освітнього маршруту, який тлумачиться вченими як цілеспрямована проектована диференційована освітня програма, що забезпечує студенту позицію суб'єкта вибору, розроблення, реалізації освітньої програми при здійсненні викладачем підтримки професійного самовизначення та самореалізації майбутнього вчителя [2]. Таким чином, індивідуальний освітній маршрут надає можливість студенту відповідно до його освітніх потреб та можливостей обирати оптимальні форми самостійного оволодіння іноземною мовою; застосовувати ті способи навчання, які найбільш відповідають його індивідуальним особливостям; рефлексивно усвідомлювати одержані результати; здійснювати оцінку та корекцію своєї лінгвосамоосвітньої діяльності.

Моделювання індивідуальних освітніх маршрутів є результатом спільної діяльності студента і викладача. Проте вибір підходу і механізмів розроблення маршруту залежить від рівня сформованості готовності конкретного студента до лінгвосамоосвіти. Так, перший підхід передбачає залучення студента і педагога до системи рівноправної участі в проектуванні індивідуального освітнього маршруту на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Специфіка другого підходу полягає у спільному з педагогом відстежуванні та аналізі маршруту, який у даному випадку створюється, формулюється та модифікується студентом самостійно. При цьому функції викладача обмежуються педагогічною підтримкою та координувально-контролювальною функцією, а саме: педагог лише супроводжує процес самостійної роботи, спрямовує, підказує, корегує та стимулює, тоді як планування роботи, вибір її форм, темпу підготовки визначає сам студент. Таким чином, відбувається реалізація керованої лінгвосамоосвітньої діяльності, яка ґрунтується на самоуправлінні та метауправлінні (тобто керуванні самоуправлінням) процесами пізнання та метапізнання, коли студент сам здійснює самоуправління лінгвосамоосвітньою діяльністю, а викладач виконує координаційні та корегувальні функції.

Безпосередньому розробленню індивідуального освітнього маршруту має передувати підготовчий етап у вигляді бесіди або інструктажу, де викладач роз'яснює студентам сутність освітнього маршруту, типи і компоненти його структури, етапи проектування та принципи відбору змісту освітнього маршруту відповідно до власних пріоритетів кожного студента щодо самостійного оволодіння іноземною мовою.

У науково-педагогічній літературі [3; 4] відзначається, що індивідуальний освітній маршрут може розроблятися в декількох напрямках, які реалізуються або паралельно, або послідовно, що передбачає

надання студенту широких можливостей для реалізації своїх потреб та здібностей. Наприклад, у контексті лінгвосоосвіти індивідуальні освітні маршрути можуть утілюватися за такими напрямками: поглиблення іншомовних знань; розширення лексичного запасу; розвиток мовленнєвих навичок і комунікативних умінь; збагачення лінгвокраїнознавчих і соціолінгвістичних знань; збільшення обсягу інструментарію одержання знань (самонавчання прийомів переробки матеріалу, роботи з різноманітними автентичними джерелами, техніки запам'ятовування іноземних слів, граматичних структур і використання їх у мовленні).

При виборі змісту індивідуального освітнього маршруту важливо враховувати початковий обсяг та рівень предметних знань студента, мотиви діяльності, оптимальні для нього форми та методи занять, індивідуальний стиль оволодіння іноземною мовою, освітні потреби та інтереси.

Однією з основних проблем у процесі самонавчання мов є відсутність зовнішнього поточного та підсумкового видів контролю, який у традиційному навчанні проводиться викладачем. Без такого контролю та корегування недоліків студент може втратити вектор та орієнтири у своїй діяльності, а також неадекватно оцінювати її результати. Тому під час розроблення індивідуального маршруту лінгвосоосвіти доцільно використовувати технологію мовного портфоліо.

Застосування цієї технології, по-перше, дозволяє в самонавчанні іноземних мов розвивати здатність до цілепокладання, вміння аналізувати і оцінювати процес власного розвитку і, по-друге, є засобом накопичення ефективного досвіду практичного використання та опанування мови і перенесення цього досвіду в нові ситуації. Студент навчається експериментувати з прийомами самостійного вивчення мови і виокремлювати з них найбільш ефективні, відстежувати свої успіхи й проблеми та вносити відповідні корективи у свою діяльність [5].

Вважаємо, що в процесі формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до лінгвосоосвіти найбільш релевантним буде використання Європейського методичного портфоліо, розробленого фахівцями Європейського центру сучасних мов спеціально для студентів – майбутніх учителів іноземних мов з метою сприяння в підготовці до майбутньої професії з урахуванням усього різноманіття праці педагога; надання можливостей для здійснення постійного моніторингу, рефлексії та самооцінки власних лінгвістичних знань і педагогічних здібностей; забезпечення дієвим інструментом для відстеження свого прогресу, виявлення своїх сильних і слабких сторін у процесі викладацької практики тощо [6; 7]

Набуття студентами вмінь успішно самостійно будувати індивідуальні освітні маршрути створює сприятливі умови для поступового переходу до організації власної лінгвосоосвітньої діяльності за індивідуальною освітньою траєкторією, а в контексті нашого дослідження – індивідуальною лінгвосоосвітньою траєкторією, що становить персональний шлях творчої реалізації особистісного потенціалу студента в самоосвіті, сенс, значення, мета і компоненти кожного послідовного етапу якого осмислені або самим студентом, або в спільній з викладачем діяльності [8; 9; 10].

Розроблення індивідуальної лінгвосоосвітньої траєкторії передбачає здійснення самим студентом ціннісно-змістового вибору, що, сприяючи усвідомленню та прийняттю ним особистісно значущих цілей лінгвосоосвіти та їх інтеграції з мотивами лінгвосоосвітньої діяльності, в результаті перетворює студента на суб'єкта власної лінгвосоосвітньої діяльності. Така технологія наповнює лінгвосоосвітню діяльність сенсом, оскільки спирається на ресурсний потенціал самого студента, зокрема його здатність до творчого перетворення як своєї діяльності, так і якісної трансформації своєї особистості. Тому побудова індивідуальної лінгвосоосвітньої траєкторії має здійснюватися таким чином, щоб вивести процес формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до лінгвосоосвіти на рівень змістової саморегуляції через сенсотворення та сенсовиявлення самими студентами.

Розробляючи траєкторію лінгвосоосвітньої діяльності, студент відповідно до цілей власної лінгвосоосвіти, обумовлених його індивідуальними освітніми потребами як майбутнього фахівця, його когнітивними задачами та особистісними прагненнями, самостійно розробляє програму та проектує алгоритм орієнтувальних, виконавських і контрольних дій з досягнення поставлених лінгвосоосвітніх цілей; визначає напрями своєї лінгвосоосвітньої діяльності; формує змістовий навчальний контент відповідно до власних ціннісно-змістових орієнтацій та розумінням професійних перспектив; виявляє оптимальні для нього форми роботи, часові рамки та стратегії лінгвосоосвітньої діяльності; реалізує розроблену програму, у ході якої він уточнює цілі, способи дій, оцінює ступінь доцільності обраних засобів тощо.

Таким чином вибудовується структурована програма дій для досягнення поставленої мети, що в сукупності і визначає сутність індивідуальної лінгвосоосвітньої траєкторії. Варто акцентувати увагу на тому, що самостійне тактичне та стратегічне планування своєї індивідуальної лінгвосоосвітньої траєкторії, яка забезпечує цілеспрямовану продуктивну лінгвосоосвітню діяльність і вможливує її корегування на різних етапах її моделювання та організації, має стати запорукою набуття студентом навичок планування лінгвосоосвіти, що є важливим компонентом його майбутньої педагогічної діяльності.

У процесі роботи за індивідуальною лінгвосамоосвітньою траєкторією студент бере на себе повну відповідальність за управління та результати власної лінгвосамоосвітньої діяльності. У рамках такого самоуправління, яке передбачає поєднання функцій керуючого та керованого одним суб'єктом, аналіз якості своєї роботи та власних досягнень студент здійснює за допомогою методів самоконтролю та самооцінки, виявляючи типові помилки та з'ясовуючи причини невдач задля мінімізації вірогідності їх повторення в подальшому, тоді як чіткість та послідовність самоосвітніх дій і постійне підтримання стабільно високого рівня навчальної мотивації забезпечується методами самоорганізації та самостимулювання.

Варто особливо підкреслити, що ефективність самоуправління студентом власною лінгвосамоосвітньою діяльністю значною мірою залежить від майстерності педагога, зокрема щодо створення максимально сприятливих умов для його здійснення. Крім того, незважаючи на те, що в цьому процесі викладач здебільшого постає в ролі спостерігача, на всіх етапах просування студента власною лінгвосамоосвітньою траєкторією необхідно реалізовувати спільну рефлексивно-діагностичну діяльність з метою своєчасного виявлення і подолання можливих труднощів та усунення недоліків у роботі.

У разі недостатньої розвиненості у студента вмінь навчальної автономії індивідуальна лінгвосамоосвітня траєкторія вибудовується разом з викладачем, який, забезпечуючи індивідуальну зону творчого саморозвитку студента, виконує консультативну, координувальну, коригувальну і стимулювальну функції. Окрім індивідуальних ціннісних орієнтирів студента, під час розроблення індивідуальної траєкторії лінгвосамоосвіти викладачу також необхідно враховувати індивідуальні психологічні особливості студента – когнітивні здібності (здатність засвоювати знання, набувати навички та бути в змозі застосовувати їх для вирішення лінгвосамоосвітніх задач); креативність (аналітичні здібності для генерування нових знань); спрямованість мотивації на досягнення успіху або уникнення невдачі; орієнтація лінгвосамоосвітньої діяльності на процес або на результат; рівень самооцінки, які багато в чому визначають успішну реалізацію лінгвосамоосвітньої траєкторії.

Для означеної категорії студентів при розробленні траєкторії лінгвосамоосвіти (індивідуально або в малих групах залежно від поставлених вимог індивідуальних потреб, особливостей та задач студентів) буде доцільним застосування моделі особистісного зростання GROW, яка передбачає «постановку мети» (Goal), перевірку її реальності (Reality), розгляд усіх можливих варіантів дій (Options), затвердження волі до дії (Will)» [11, с. 81–82]. При цьому викладач допомагає студентам спочатку конкретизувати їхнє бачення цілей лінгвосамоосвіти, усвідомити важливість досягнення цих цілей; після цього здійснити аналіз ситуації, усіх чинників, що сприяють або перешкоджають реалізації цілей; за допомогою тактики правильного ставлення питань допомогти студентам скласти перелік можливих варіантів реалізації їхніх цілей; спільно зі студентами накреслити конкретний поетапний план дій для досягнення поставлених цілей з установкою часових меж і методик контролю досягнень.

З метою підвищення ступеня відповідальності студента за результат оволодіння іноземною мовою в процесі лінгвосамоосвіти в рамках індивідуальної траєкторії відповідно до когнітивно-поведінкових психологічних методів навчання доцільно взаємовідносини студента з викладачем оформити за допомогою спеціального навчального контракту, в якому буде визначено завдання кожної зі сторін.

Спектр індивідуальних лінгвосамоосвітніх дій студента можна також розширити шляхом застосування проектних технологій. Освітній проект, сутність якого полягає в пошуку нових для суб'єкта способів подолання розриву між незнанням та знанням засобами самоосвіти, дозволяє будувати цілісний самоосвітній процес – від визначення цілей самоосвіти до усвідомлення сенсу та значення одержаних результатів. У ході розроблення проекту за допомогою відповідного педагогічного впливу на студента поза заняттями з практичного курсу іноземної мови відбувається формування та закріплення окремих умінь та навичок лінгвосамоосвітньої діяльності, таких як: проектування реальних лінгвосамоосвітніх ситуацій, типових для професійної діяльності та пов'язаних із залученням студента до штучно створеного або природного іншомовного середовища; розроблення спільного проекту з носіями іншомовної культури, організована на основі сучасних телекомунікаційних технологій, яка вможливує здійснення міжкультурного спілкування та розширює межі процесу лінгвосамоосвіти за рахунок включення соціального компонента в іншомовне лінгвосамоосвітнє середовище. Занурення в мовне середовище в такому форматі, що поєднується з необхідністю вирішення конкретної задачі, вимагає від студента постійного набуття нових знань, інтегрованого розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності, практичного застосування нових умінь та усвідомлення потреби в оволодінні додатковими вміннями.

Розроблення, реалізація, презентація та захист практико-орієнтованих проектів, присвячених актуальним проблемам самостійного вивчення іноземної мови або певним професійним питанням; проблемам методики організації самонавчання іноземної мови школярів; проектів, спрямованих на практичне засвоєння прийомів та методів організації процесу лінгвосамоосвіти та ін., стимулює та активізує лінгвосамоосвітню діяльність студентів, підвищує рівень їхньої мотивації, сприяє формуванню навичок

автономного навчання, а також надає можливість критично осмислити та перевірити свою дослідницьку теорію на власному досвіді в процесі педагогічної практики.

Поряд із цим з метою забезпечення якомога ширшої інтеграції Інтернету в процес лінгвосамоосвіти студентів доцільно використовувати веб-квест проекти – проблемні завдання з елементами рольової гри, для виконання яких використовуються інформаційні ресурси глобальної мережі, які вможливають максимальне залучення студентом усіх каналів сприйняття і оброблення інформації. У процесі проведення самостійного дослідження засобами іноземної мови у студентів розвиваються вміння виявляти суперечності та знаходити способи їх розв'язання; проводити аналіз різних точок зору на досліджувану проблему; здійснювати пошук оптимальних варіантів вирішення проблемних ситуацій; уміти ставити конкретні цілі і завдання та вирішувати їх; уміти застосовувати знання на практиці; вміння використовувати засоби інформаційних технологій для вирішення професійних і лінгвосамоосвітніх задач, зокрема здійснювати пошук, відбір, обробку, систематизацію, структурування, класифікацію, узагальнення та представлення іншомовної інформації, отриманої з різноманітних автентичних джерел; перетворювати набуті знання або в більш складне знання, або певне нове розуміння.

Висновки. Таким чином, індивідуальний маршрут лінгвосамоосвітньої діяльності та індивідуальна траєкторія лінгвосамоосвіти, які передбачають поетапне ускладнення рівня складності пропонованих завдань, уможливають поступовий перехід студентів від репродуктивного до творчого рівня розвитку лінгвосамоосвітніх умінь у міру розширення ними власного досвіду лінгвосамоосвітньої діяльності та завдяки взяттю на себе переважної більшості управлінських та організаційних функцій викладача. Основою ж успішності цього процесу є врахування індивідуальних особливостей та потреб студентів, постійний моніторинг кожного з його етапів, а також виявлення кожним студентом найбільш ефективних саме для нього стратегій, прийомів і способів лінгвосамоосвітньої діяльності, результатом чого стане вироблення індивідуального стилю лінгвосамоосвіти, що є визначальним показником сформованості майбутнього вчителя іноземних мов до безперервної лінгвосамоосвіти.

У ході подальших наукових розвідок плануємо визначити і схарактеризувати критерії та рівні сформованості готовності майбутніх учителів іноземних мов до лінгвосамоосвіти.

Список використаних джерел та літератури

1. Ильин Г. Л. Очерки истории и теории образования (настоящее в свете прошлого) / Г. Л. Ильин. – Saarbrücken : Palmarium Academic Publishing, 2012. – 440 с.
2. Жерновникова О. А. Проблема створення індивідуальних освітніх маршрутів старшокласників у навчальних закладах нового типу / О. А. Жерновникова // Педагогіка та психологія. – 2015. – Вип. 47. – С. 25–34.
3. Мелікова С. О. Індивідуалізація професійно-орієнтованого навчання іноземних мов студентів немовних спеціальностей у вищих педагогічних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Сусанна Омаріївна Мелікова. – Кривий Ріг, 2008. – 20 с.
4. Белікова О. Ф. Проектування індивідуальних освітніх маршрутів у процесі іншомовної підготовки в немовному ВНЗ / О. Ф. Белікова, А. О. Колесник // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг – 2011. – Вип. 1. – С. 741–746.
5. Ягельська Н. В. Методика організації самостійної роботи студентів над англійською мовою з використанням професійного мовного портфеля : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Наталія Валеріївна Ягельська. – Київ, 2005. – 183 с.
6. Беженар І. В. Методика навчання майбутніх філологів англійського писемного мовлення з використанням мовного портфеля : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Ірина Володимирівна Беженар. – Київ, 2012. – 22 с.
7. Дацків О. П. Структура і зміст портфолію студента-практиканта – майбутнього вчителя іноземних мов / О. П. Дацків // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – 2014. – № 1. – С. 185–192.
8. Федорук П. І. Технології побудови індивідуальної адаптивної траєкторії навчання у системі дистанційної освіти і контролю знань / П. І. Федорук, М. В. Пікуляк // Математичні машини і системи. – 2010. – № 1. – С. 68–76.
9. Сухенко Я. В. Індивідуальна освітня траєкторія: міждисциплінарний аналіз феномену / Я. В. Сухенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2017. – Вип. 4. – С. 111–116.
10. Walther A. Governance of Educational Trajectories in Europe: Pathways, Policy and Practice / A. Walther, M. Parreira do Amaral, M. Cuconato. – London : Bloomsbury Academic, 2016. – 352 p.
11. Parsloe E. Coaching and mentoring : practical techniques for developing learning and performance / E. Parsloe. – London : Kogan Page, 2016. – 352 p.

Александр Леонидович Шумский,
кандидат педагогических наук,
докторант Запорожского
национального университета,
e-mail: oll123@meta.ua

ОСОБЕННОСТИ ПОСТРОЕНИЯ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ ТРАЕКТОРИИ ЛИНГВОСАМООБРАЗОВАНИЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

В статье обоснована важность непрерывного лингвистического самообразования для современного учителя иностранных языков. Доказано, что трансформация личности студента из управляемого объекта обучения в субъект управления собственной лингвосамообразовательной деятельностью наиболее эффективно происходит в процессе проектирования индивидуальной лингвосамообразовательной траектории. Раскрыта суть индивидуального образовательного маршрута как начального этапа построения лингвосамообразовательной траектории. Проанализированы подходы и механизмы разработки индивидуальной лингвосамообразовательной траектории. Определено, что в процессе разработки и реализации указанной траектории задача педагога состоит в создании условий для самоуправления студентами своей лингвосамообразовательной деятельностью.

Ключевые слова: лингвосамообразование, индивидуальный маршрут, индивидуальная траектория, самоуправление, языковое портфолио.

Oleksandr Shums'kyi,
Candidate of Sciences in Pedagogy,
Candidate for a Doctor of Sciences degree
at Zaporizhzhia National University,
e-mail: oll123@meta.ua

PECULIARITIES OF BUILDING INDIVIDUAL TRAJECTORY OF FUTURE FOREIGN LANGUAGES TEACHERS' LINGUISTIC SELF-EDUCATION

Introduction. *The dynamic character of modern civilisation, rapid changes in technology stipulate the transformation of the paradigm «education for the whole life» into the formula «education through the whole life». This forms the social demand for specialists, including foreign languages teachers, prepared for linguistic self-educational activities. One of the most effective instruments of forming the future foreign languages teacher's preparedness for above mentioned activities is building and implementing his/her individual trajectory of linguistic self-education.*

Purpose. *The paper is aimed at describing the peculiarities and main aspects of designing the future foreign languages teacher's individual trajectory of linguistic self-education.*

Methods. *Such methods as analysis, synthesis, comparison, systematisation and generalisation of theoretical and methodological aspects of building individual linguistic self-educational trajectory of the future foreign languages teacher form the basis of this research.*

Results. *In the paper it is substantiated that the effectiveness of transforming the future foreign languages teacher from the controlled object of teaching into the subject of managing his/her own linguistic self-educational activities is the highest in the course of designing the individual trajectory of linguistic self-education. The initial phase of building such trajectory should be developing the individual path of linguistic self-educational activities. Modelling the individual educational path is usually the result of student's and teacher's cooperation.*

It is grounded, that in the course of making such self-educational paths, it is relevant to use the technology of language portfolio, which, on the one hand, develops the ability of goal-setting, analysing and evaluating the process of the student's own development; and, on the other hand, is the means of gaining the experience of mastering and using foreign languages.

It is ascertained that independent tactical and strategic planning of one's own trajectory of linguistic self-education enables purposeful productive linguistic self-educational activities and correcting these activities at various stages of its modelling and organising. It is proved that individual path of linguistic self-educational activities and trajectory of linguistic self-education favour gradual forming future foreign languages teachers' preparedness for linguistic self-education thanks to step-by-step complication of tasks, students' advancement from reproductive to creative level of linguistic self-educational skills, gaining their own experience of linguistic self-educational activities and taking upon themselves teacher's functions.

Originality. *In the research the concepts «Individual path of linguistic self-educational activities» and*

«Individual trajectory of linguistic self-education» within the context of forming future foreign languages teachers' preparedness for linguistic self-education are defined, their essence and peculiarities of designing are disclosed for the first time.

Conclusion. Thus, individual path of linguistic self-educational activities and trajectory of linguistic self-education enable students' progressive advancement from productive to progressive level of linguistic self-educational skills as they broaden their own experience of linguistic self-educational activities and because of getting most of managerial and organisational functions of the teacher.

Within the further research we are planning to define and describe criteria and levels of formedness of preparedness for linguistic self-education of future foreign languages teachers.

Key words: linguistic self-education, individual path, individual trajectory, self-management, language portfolio.

References

1. Yl'y'n G. L. Ocherky` y`story`y` y` teory`y` obrazovany`ya (nastoyashche v svete proshlogo) / G. L. Yl'y'n. – Saarbrücken : Palmarium Academic Publishing, 2012. – 440 s.
2. Zhernovny`kova O. A. Problema stvorennya indy`vidual`ny`x osvithnix marshrutiv starshoklasny`kiv u navchal`ny`x zakladax novogo ty`pu / O. A. Zhernovny`kova // Pedagogika ta psy`xologiya. – 2015. – Vy`p. 47. – S. 25–34.
3. Melikova S. O. Indy`vidualizaciya profesijno-orijentovanogo navchannya inozemny`x mov studentiv nemovny`x special`nostej u vy`shhy`x pedagogichny`x zakladax : avtoref. dy`s. ... kand. ped. nauk : 13.00.09 / Susanna Omariyivna Melikova. – Kry`vy`j Rig, 2008. – 20 s.
4. Byelikova O. F. Proektuvannya indy`vidual`ny`x osvithnix marshrutiv u procesi inshomovnoyi pidgotovky` v nemovnomu VNZ / O. F. Byelikova, A. O. Kolesny`k // Ekonomichna strategiya i perspekty`vy` rozvy`tku sfery` torgivli ta poslug – 2011. – Vy`p. 1. – S. 741–746.
5. Yagel`s`ka N. V. Metody`ka organizaciyi samostijnoyi roboty` studentiv nad anglijs`koyu movoyu z vy`kory`stannyam profesijnogo movnogo portfelya : dy`s. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 / Nataliya Valeriyivna Yagel`s`ka. – Ky`yiv, 2005. – 183 s.
6. Bezhenar I. V. Metody`ka navchannya majbutnix filologiv anglijs`kogo py`semnogo movlennya z vy`kory`stannyam movnogo portfelya : avtoref. dy`s. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 / Iry`na Volody`my`rivna Bezhenar. – Ky`yiv, 2012. – 22 s.
7. Daczkyv O. P. Struktura i zmist portfolio studenta-prakty`kanta – majbut`ogo vchy`telya inozemny`x mov / O. P. Daczkyv // Naukovi zapy`sky` Ternopil`s`kogo nacional`nogo pedagogichnogo universy`tetu imeni Volody`my`ra Gnatyuka. – 2014. – № 1. – S. 185–192.
8. Fedoruk P. I. Texnologiyi pobudovy` indy`vidual`noyi adaptiv`noyi trayektoriyi navchannya u sy`stemi dy`stancijnoyi osvity` i kontrolyu znan` / P. I. Fedoruk, M. V. Pikulyak // Matematy`chni mashy`ny` i sy`stemy`. – 2010. – № 1. – S. 68–76.
9. Suxenko Ya. V. Indy`vidual`na osvithnya trayektoriya: mizhdy`scy`plinarny`j analiz fenomenu / Ya. V. Suxenko // Naukovy`j visny`k Xersons`kogo derzhavnogo universy`tetu. – 2017. – Vy`p. 4. – S. 111–116.
10. Walther A. Governance of Educational Trajectories in Europe: Pathways, Policy and Practice / A. Walther, M. Parreira do Amaral, M. Cuconato. – London : Bloomsbury Academic, 2016. – 352 p.
11. Parsloe E. Coaching and mentoring : practical techniques for developing learning and performance / E. Parsloe. – London : Kogan Page, 2016. – 352 p.

Отримано редакцією 03.04.2018 р.